СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 239. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 13-го ЖОВТНЯ 1951. No. 239. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, OCTOBER 13, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

АРЕШТУВАЛИ 120 ЛЮДЕЙ ЗА КРАДІЖ ВІЙСЬКОВИХ МАТЕРІЯЛІВ

Вашинґтон, 11 жовтня. — Федеральне Слідче Бюро оголошує, що впродовж двох місяців арештувало 120 різних осіб за крадіж військових матеріялів. Шістнадцять арештовані вчора за крадіж простирал вартістю найменше $40,000, у таборі Кемп Кілмер, у стейті Ню Джерзі. За два останні дні арештували 30 осіб у стейтах Ню Джерзі, Ню Йорк, Массачусетс, Огайо, Каліфорнія і в місті Вашинґтон, за систематичне окрадання військових установ. Усіх 120 арештованих обвинувачують за крадіж матеріялів вартістю мільйон долярів. Усіх випадків крадіжу було 1,025. Між арештованими найшлися давні федеральні цивільні урядовці й службовики, військовий персонал, цивільна й військова поліція і приватні громадяни. Є також один листоноша і один комісар поліції. Директор Федерального Слідчого Бюра, Едґар Гувер, твердить, що від часу Корейської війни можна зауважати змагання до крадіжу таких предметів, як сира гума, устаткування радієвих станцій, нілон, чоботи для вояків, ковдри на ліжка, шпитальні прилади й ліки, зброя, знаряддя, простирала, далековиди, критичні металі, будівельні речі, фарба, срібні предмети, позолітка. Як приклад, яких розмірів сягають крадіжі, згадано крадіж електронічного радієвого устаткування вартістю $500,000 в повітряній базі Мейкон, у стейті Джорджія. За це арештовано 14 осіб. Загалом, від вибуху Корейської війни покарано судом 386 осіб за крадіж військових матеріялів.

Обвинуватили податкового поборця за хабарництво.

Податкового поборця у Ст. Луїс, Джеймса П. Фінеґана, федеральна велика судейська лава обвинуватила за зловживання своїм становищем, як збирача федеральних податків. Йому доказали, між ін., що він брав заплату від купецьких фірм за виповнювання податкових виказів, щоб помогти таким підприємствам викручуватися від плачення податків. Його допитувала конґресова комісія. Підчас допитів він заявив, що він кількакратно резиґнував зі свого становища, одначе президент прохав його, щоб він залишився, бо нема кого поставити на його місце. Президент Труман заявив, що не пам'ятає такого випадку, а секретар скарбу Снайдер засвідчив, що кількаразово пропонував Фінеґану зректися посади.

Мейсон-Нусман засуджений за „атомові" ошуканства.

Семюел Д. Мейсон з Йорку, правдиве ім'я якого є Семюел Д. Нусман, признався перед федеральним окружним судом у Вашинґтоні до виманювання гроша цим способом, що він шукав тільки „атомового довір'я" в людей, обіцюючи їм дістати військові контракти на різні урядові будинки, при чому він начисто „заробив" $70,000. Його ошуства перевірила сенатська комісія, і тоді виявилося, що він „натягнув" українсько-катол. священиків з Ню Йорку на неозначену ближче грошеву суму. Коли б суддя вимірив йому належну кару, він дістав би досмертну тюрму.

ПРЕЗИДЕНТ ПЕРОН ДІСТАВ ВІДПУСТКУ

Буенос Айрес, Арґентина, 11 жовтня. — Арґентинський конґрес ухвалив дати відпустку президентові Хуанові Перону „на кожну потребу, яку він буде вважати за відповідну" до 30 квітня наступного року, отже на п'ять місяців після того, як скінчиться його кандидатура на президента, 11 листопаду 1951 р. коли то відбудуться нові вибори. Сенат складений виключно з партії Пероністів, отже ухвала перейшла одноголосно. Палата вже давніше одобрила такий плян, проти голосів радикальної опозиції. На підставі закону, президента заступатиме віцепрезидент Ортенсіо Кіхано. Він має 67 років, і хворіє.

ПАЛАТА УХВАЛИЛА 8.3 БІЛЬЙОНА НА ЗАКОРДОННУ ДОПОМОГУ

Вашинґтон. — Палата Репрезентантів відкинула спроби республіканських членів і 221 голосами проти 99 у поіменнім голосуванні ухвалила $7,482,527,790 нових фондів з додатком $816,727,306, які залишилися як невидані з попереднього бюджету. Разом признано $8,299,255,096 на допомогу країнам, які боряться проти комуністичної аґресії. Президент вимагав зпочатку 8,5 більйона на такі видатки, одначе Конґрес обтяв цілий більйон. Тепер цей бил іде до Сенату. Після одобрення видатків Палата ухвалила бил з проханням до президента, щоб він скасував військову допомогу таким країнам, які висилають зброю або стратегічні матеріяли до Росії та її сателітів. Бил дозволяє також скасувати таку заборону, якщо це в інтересі Злучених Держав.

ПЕНТАҐОН ВИМАГАЄ ДОДАТКОВО ПІВ МІЛЬЙОНА ВОЯКІВ

Вашинґтон. — Департамент оборони заявляє, що військову силу Злучених Держав треба доповнити ще пів мільйоном вояків, тобто піднести стан збройних сил із 3,500,000 вояків до 4,000,000. Це мусить бути доконане тому, що повітряні сили мають бути підвищені до 140 груп, а армія й фльота плянують збільшити кількість своїх вояків упродовж трьох років. Поборова служба надіється дістати найбільшу кількість нових вояків у липні наступного року, коли якраз почнеться звільнення зі служби вишколених вояків, що відбули два роки обов'язкової служби. На початку Корейської війни покликували по 80,000 рекрутів місячно, а тепер приходить пора, щоб заступити їх новими вояками. Поборові урядовці думають, що для цієї цілі не треба буде нового закону, одначе дехто тієї думки, що мабуть до того прийде з уваги на збільшення повітряних сил, яке опрацювали об'єднані ген. штаби.

В АМЕРИЦІ

В АМЕРИЦІ

● **Покараний за пиянство Стенлі** Новак з Вед Екс, у стейті Мишиґен, подав з тюрми до газет прохання, щоб хтось заплатив за нього кару $40, а він їх відробить, коли вийде з тюрми. Він дістав дві пропозиції: одна — працювати при зборі цукрових буряків, друга — доїти корови.

● **Сталін у добрім здоров'ю,** — каже американський амбасадор адмірал Алан Кірк, який щойно приїхав з Москви. Він не певний, чи повернеться на свій пост.

● **Новочасний Христофор Колюмбус** приїхав з Еспанії до ЗДА літаком 10. жовтня. Він нащадок правдивого Колюмба, тепер служить при еспанській фльоті. Йому на привіт до майдану Айдлвайлд вийшли три індіяни і еспанський консул. Він студіюватиме в морській академії св. Анни. Його подорож з Мадриду до ЗДА тривала 21 годин і 25 хвилин, а подорож першого Колюмба тривала 70 днів в 1492 р.

АЛІЯНТИ ЗАПРОПОНУЮТЬ ЄГИПТОВІ РІВНОПРАВНІСТЬ В ОБОРОНІ

Вашинґтон. — Тут з поінформованих джерел повідомлено, що Злучені Держави, Британія і Франція приготовили спільний плян оборони Близького Сходу та в його рямках зроблять Єгиптові такі пропозиції: 1. Двадцятирічний англо-єгипетський договір з 1936 року, що його намагається тепер Єгипет однобічно зірвати, мав би бути заступлений новим міжнародним договором близько-східної оборони; 2. Єгипет, поруч Злучених Держав, Британії і Франції, мав би стати рівноправним членом того договору; 3. Головна квартира створеного тим договором близько-східнього командування мала б бути в Єгипті, звідки керовано б обороною Суезького каналу; 4. Злучені Держави брали б активну участь в тій обороні та забезпечили б відповідну допомогу в її організації, але головну ролю в нім грала б Британія. Це мали б бути головні постанови того, що державний секретар Ачесон назвав вчора „здоровою базою порозуміння" в теперішньому англо-єгипетському конфлікті. Рівночасно повідомлено, що в цих справах досягнено повне порозуміння між Злученими Державами, Британією і Францією, подібно як і у всіх інших справах оборони Близького Сходу, вирішуючи рівночасно спільну акцію в усіх зв'язаних з цею обороною проблемах. Західні аліянти зокрема погодились щодо принципу, що ані Іранові, ані Єгиптові не можна дозволити на хаотизацію міжнародного життя однобічними зриваннями їх міжнародних договорів і зобов'язань. Неназваний представник державного департаменту мав заявити: — „Ми не є проти змін в тій частині світу. Але ми є рішучо проти дальших шантажів; ми є проти зривання законних міжнародних зобов'язань; ми є проти військового положення, з якого може скористати ніхто інший, тільки Росія."

ТЕЖ ІРАК ДОМАГАЄТЬСЯ ЗМІНИ ДОГОВОРУ З БРИТАНІЄЮ

Баґдад. — Уряд Іраку офіціяльно повідомив, що він запропонував зміну договору з Британією, на підставі якого Британія вдержує свої авіяційні бази на іракській території. Пропозиції видвигнув іракський премієр Нурі ес-Саїд під час свого побуту минулого місяця в Лондоні. Проте, премієр не думає робити конкретних заходів в цій справі, не порозумівшись раніше з керівними державними мужами. В офіціяльному повідомленню сказано: „Премієр Нурі ес-Саїд скористав зі свого недавнього побуту в Лондоні та звернув увагу урядові Британії на необхідність зміни англо-іракських відносин по лінії, визначеній в недавній престольній промові Іраку та згідно з попередніми заявами премієра Нурі ес-Саїда. Беручи до уваги важливість і критичний характер тих відносин, премієр, заки поробить в цій справі конкретні заходи та представить її парляментові на найближчій сесії, порозуміється раніше з керівними державними мужами та з провідниками політичних партій". Англо-іракський договір, про який мова, підписано в 1930 році з важливістю на 25 років, отже ще до 1955 року.

ЗБОРИ ЗУАДК ПРЕДМЕТОМ ЗАГАЛЬНОЇ УВАГИ

Филаделфія, 12. жовтня. — Треті Загальні Збори Злученого Українського Американського Комітету, що починаються сьогодні в год. 2-гій після полудня в готелю Белв'ю-Страдфорд, викликали помітне заінтересування серед цілого американсько-українського загалу, важлистю дотеперішньої праці цього Комітету та його майбутніми завданнями. Вже сьогодні рано почалася реєстрація делеґатів. Сьогоднішні наради, крім початкових формальностей, будуть заповнені головно звітами Екзекутиви та їх обговоренням. Тому, що голова Комітету адв. Іван Панчук перешкоджений працею і приїде з Дітройту щойно в суботу, Збори відкриє та, початково проводитиме ними перший заступник голови, д-р Л. Мишуга. Велике заінтересування серед місцевого громадянства викликує зокрема Святочна Академія ЗУАДК, що відбудеться завтра ввечорі в Метрополітен Опера Гавзі з великою мистецькою програмою та з виступами визначних американських представників. Збори триватимуть до неділі після полудня та будуть черговою нагодою зустрічі представників українських громад з цілої країни. На Загальні Збори наспіло багато привітів від центральних і місцевих українських установ і організацій в цій країні і закордоном.

ЗЛУЧЕНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ, крім масової переселенчої акції, не занедбує теж інших своїх допомогових завдань. На фото: Українська студентська харчівня в Ерлянґені, Німеччина, що може існувати тільки при постійній харчовій допомозі ЗУАДКомітету.

ВЕЛИКА ПЕРЕМОГА АЛІЯНТІВ НА ФРОНТІ В КОРЕЇ

„СЕРЦЕЛОМНИЙ ГІРСЬКИЙ ХРЕБЕТ" ЦІЛКОМ В АЛІЯНТСЬКИХ РУКАХ; СМІЛИВИЙ ПОВІТРЯНИЙ ДЕСАНТ МОРСЬКОЇ ПІХОТИ

Токіо, 12. жовтня. — Після тридцять днів одної з найбільш кривавих битв в корейській війні, аліянти здобули вчора велику перемогу, зломлюючи ворожий спротив та займаючи в цілости важливий під стратегічним оглядом т. зв. „серцеломний гірський хребет" на центрально-східному секторі фронту. Перемогу здобуто сьогодні вранці після того, як вчора аліянтські панцерні і піхотні колони оточили останній вершок гірського хребта і барабанним вогнем та частинно в рукопашних боях зламали останній спротив ворога. Фронтовою сенсацією був вчора сміливий десант повного батальйону американської морської піхоти, зложеного з 936 вояків, переведеного гелікоптерами з повітря в гористому терені на східній ділянці фронту для скріплення місцевих аліянтських сил. Десант виконано на очах ворога. Він почався в год. 10-ій рано і закінчився в 4-тій пополудні. Дванадцять великих гелікоптерів мусили „обернути" по десять разів кожний, щоб перевезти і висадити всіх призначених до десанту вояків. — Хоча десант відбувався на віддалі засягу ворожої артилерії, з неї не віддано ані одного стрілу. Аліянтська артилерія під час десанту безперервно бомбардувала ворожі позиції, щоб не дозволити на будь-яку акцію, що могла б перешкодити в десанті, що закінчився на три чверті години скорше, ніж це було передбачено в пляні. Одну годину після десанту перші відділи висадженої морської піхоти були вже у фронтовій лінії. Теж на інших ділянках фронту аліянтські війська мали в своїх руках повну ініціятиву, роблячи цілу низку сміливих випадів та врізуючись глибоко у ворожі лінії, виводячи ворога з ладу та завдаючи йому великих втрат. Сильні з'єднання аліянтської авіяції продовжували вчора стратегічне бомбардування воєнних об'єктів, головно комунікаційних получень у ворожому запіллі, не натрапляючи на ворожий спротив в повітрю, хоча й зустрічаючись зі спробами оборони з боку ворожої зенітної артилерії.

ЧЕРВОНІ ЗАКИДУЮТЬ АЛІЯНТАМ ПЕРЕШКОДУ У ВІДНОВЛЕННІ ПЕРЕГОВОРІВ

Токіо, 12 жовтня. — Пейпінська комуністична радіовисильня повідомила сьогодні, що аліянтське командування відкинуло комуністичну пропозицію щодо відновлення повних переговорів в справі перемир'я вже сьогодні вполуд. не. Натомість заповіджено ще одну, вже третю з черги, зустріч зв'язкових в Панмунджом. Докладних причин дальшої проволоки щодо відновлення переговорів не названо ані в аліянтському ані в комуністичному повідомленнях, але з попередніх дебат відомо, що справа опинилася на „мертвій точці" суперечностей щодо невтральної зони і компетенцій зв'язкових. Комуністи домагаються поширення невтральної зони не тільки на нове місце переговорів в Панмунджом, але й на Каесонґі на аліянтську територію в районі Мунсан. Аліянти, натомість, обстоюють, щоб невтральну зону обмежити тільки до місця переговорів і тим самим зменшити можливості її порушення, що досі були причиною перервання переговорів. Проте, на перешкоді відновлення повних переговорів стоїть суперечність в технічній справі, а саме в розбіжності думок, хто повинен цю справу невтральної зони вирішити: зв'язкові вже перед відновленням переговорів, як цього домагаються аліянти, чи головні делеґації на повних переговорах, як це пропонують комуністи. Немає багато виглядів, щоб цю справу можна було вирішити й на сьогоднішній конференції зв'язкових.

АЛІЯНТСЬКІ КОМАНДАНТИ ІНФОРМУЮТЬ ГРЕКІВ

Атени. Ген. Омар Бредлі, голова об'єднаних шефів штабів американських збройних сил, разом з шефом штабу британської армії, філд маршалом В. Слімом, і французьким шефом штабу ген. Лєшерезом прибули вчора до Атен та відбули наради з грецьким королем, урядом і генеральним штабом, інформуючи їх про оборонну систему Північно-Атлантійського Пакту, включення до якого Греції і Туреччини вирішено минулого місяця на конференції в Канаді. Рівночасно обговорено загальні принципи участи Греції і грецьких збройних сил в спільній обороні, зокрема поступове включення грецьких збройних сил в оборонний механізм країн Атлантійського Пакту, справу реґіонального командування.

СЕНАТ ОДОБРЮЄ ВИМІНУ АТОМОВИХ ІНФОРМАЦІЙ

Вашинґтон. — Сенат схвалив виміну, під дуже суворими умовами, інформацій про атомову силу з заприязненими країнами, одначе не з ділянки виробу зброї. Ухвалу передали Палаті до дальшої дії. Потрібні дані для такої ухвали були вирішені одноголосно спільною Конґресовою Комісією Атомової Енерґії, а федеральна комісія не виявила свого спротиву. Голова об'єднаних ген. штабів, теж до цієї справи прихильний. Передача інформацій має бути в інтересі Злучених Держав. Дальших пояснень до цього не згадано. У дискусії над цією справою сен. Генрі Кабот Лодж зажадав негайного вжитку атомової артилерії на війні в Кореї. Сенатор Ліндон Джонсон голова сенатської комісії підготови зажадав вислання ультимата до Росії з поясненням, що, замість воювати з її сателітами, Америка радше відплачуватиме самим Совєтам за аґресію її попихачів.

В. ГУЛЬТАЙ ПРО ВЕЛИКІ ДОПОМОГОВІ ПОТРЕБИ УКРАЇНЦІВ В ЕВРОПІ

Ню Йорк. — По півтора місячних відвідинах в Европі приїхав тут вчора в поворотній дорозі до Канади відомий канадійсько-український громадянин і діяч, п. Василь Гультай, привозячи багато інтересних інформацій про життя та настрої серед европейських українців, зокрема про можливості влаштування залишенців та необхідності запевнити їм постійну матеріяльну і моральну допомогу і правну опіку. П. Гультай їздив в приватних справах, але живо інтересувався життям української еміґрації та її проблемами. В Німеччині, Бельгії, Голандії, Люксембурґу та в Англії п. Гультай зустрічав багато українців та їх громадських і політичних провідників, обмінюючись з ними думками та інформаціями. Українців в Німеччині він ділить на три категорії, перша з яких хоче виїздити за океан, друга не може, а третя не хоче, хоча в цій останній категорії є тільки мала кількість. В розмові з українськими представниками в Німеччині п. Гультай довідався, що для забезпечення найконечнішої допомоги залишенцям буде потрібно щонайменше 100,000 долярів річно. П. Гультай вважає, що спасення ради тих залишенців — ЗУАДКомітет та Український Канадійський Доп. Фонд, рішучо повинні залишити своє представництво в Европі теж після закінчення переселенчої акції. Щодо політичних справ п. Гультай в Европі міг ствердити сильні українські тенденції до об'єднання політичної акції і в цьому напрямку продовжуються зусилля. В Европі п Гультай переконався, що українська еміґрація має зв'язок з Рідними Землями за залізною заслоною і він вважає, що в рішальній хвилині ця еміґрація, при добрій волі, могла б спромогтися на спільну міжнародну акцію в українській справі і відіграти в ній важливу ролю.

РЕҐІОНАЛЬНІ ПАКТИ – ДОДАТОК, А НЕ ЗАМІНА ОН – КАЖЕ ТРІҐВЕ ЛІ

Сб'єднані Нації, Ню Йорк. — Генеральний секретар ОН Тріґве Лі приготував звіт для Генеральної Асамблеї ОН, яка відбудеться в Парижі 6 листопада. Не згадуючи Північно-Атлантійського Пакту, Лі виступає проти виключного застосування регіональних пактів у боротьбі з аґресією, натомість підкреслює першість ролі ОН в запобіганні війни, як от в Кореї. Супроти ОН географічні союзи мусять стояти на другому місці і доповняти ОН, а не заміняти їх. Економічне становище Близького Сходу і війна в Кореї — це ті два явища, які роблять найбільщий виклик Об'єднаним Націям за шість років їх існування. Лі звертає увагу на те, що конфлікт між Сходом і Заходом паралізує роботу ОН і дав такі кепські наслідки, як провал міжнародної атомної контролі, зменшення озброєнь чи зволікання організації збройних сил ОН.

СОВЄТИ СТАВЛЯТЬ ПЕРЕДУМОВИ ЩОДО ЗМІНИ ІТАЛІЙСЬКОГО ДОГОВОРУ

Москва. Совєтський уряд відповів вчора урядам Злучених Держав, Британії і Франції на їх спільну пропозицію відносно перевірки і зміни мирового договору з Італією, видвигаючи низку своїх передумов. З авторитетних джерел повідомлено, що совєтський уряд „принциново" погоджується на перевірку того договору та на прийняття Італії до Об'єднаних Націй, але за передумовою, що рівночасно будуть перевірені мирові договори теж з Болгарією, Румунією і Мадярщиною та що теж ці сателіти будуть прийняті до Об'єднаних Націй. Совєти рівночасно домагаються, щоби перед перевіркою італійського договору Італія виступила з Атлантійського Пакту та позбулася зі своєї території всіх чужоземних військ і військових баз. Совєтську відповідь на західні пропозиції передано вчора західним дипломатичним представникам, закликавши їх до совєтського міністерства закордонних справ. Західні аліянти, як відомо, проголосили спільну деклярацію, рекомендуючи звільнення Італії від всіх визначених мировим договором обмежень щодо зброєнь і армії.

В СВІТІ

● **Відхилено совєтську вимогу** — припинити американські радіопередачі за залізну заслону — на конференції міжнародного Телекомунікаційного Союзу, в якому бере участь 70 країн.

● **СССР послав ноту до ЗДА,** Британії і Франції про його згоду на ревізію мирного договору з Італією, але на певних умовах. Кажуть, що СССР вимагатиме для цього виходу Італії з Північно-Атлантійського Пакту, ліквідації баз ОН в Італії та прийняття до ОН разом з Італією, також Болгарії, Мадярщини і Румунії.

● **„Нема нічого абсурднішого, як** казати, що нема іншого виходу, як: або цілком віддати Абадан або ж вступити у війну", — сказав Іден у передвиборчій промові, висуваючи чим новий іранський арґумент проти лейбористів.

● **Зняли головного редактора** „Правди" М. А. Суслова і на його місце поставили Л. Ф. Ільїчова, який був досі редактором „Ізвєстій". Невідомо, чи зняття Суслова означає його пониження чи підвищення. — Суслов був протеґований членом Політбюра Маленковим.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily exxcept Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday'sissue (the Ukrainian Weakly, English language supplement):	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕРОЗУМНЕ ГАСЛО

Передвиборча акція, яка тепер ведеться в Англії, зійшла зі шляху, який був заповіджений на самому її початку. Тоді піднято розумну думку, щоб в агітації залишити закордонні справи на боці, а обмежитись до внутрішніх проблем, бо якраз на цьому полі заходять найбільші різниці між Партією Праці, яка при владі, та Консервативною Партією, яка надіється зміни, себто перемоги при виборах. Одначе так не сталося і то з вини лівого крила Партії Праці, яке очолює Анювин Беван. Він завдає найбільше клопоту не так консерватистам, як своїм поміркованим партійникам, а зокрема премієрові Атлі.

Анювин Беван є завзятим критиком уряду Атлі не тільки з того боку, що він незадовільно здійснює соціялістичну програму, але головно тому, що він „запродався" Злученим Державам, став „слугою американських капіталістів" і, що найважніше, змагає до нової світової війни, бо такої війни бажають собі Злучені Держави. Це причина, чому передвиборча акція обертається біля питання: Війна чи мир?

Виходило б, що тільки єдині лейбуристи типу Бевана за мир. Винстон Чорчил, відповідаючи, як провідник Консервативної Партії на цю аґітацію і виборче гасло „Війна або мир", доказує, що становище таких політиків як Анювин Беван веде певно до третьої світової війни.

Іншими словами, передвиборчу акцію в Англії звели до чогось такого, що конкурує з сталінським „мировим походом". Партії, що змагаються між собою, не вияснюють британським виборцям, хто винен, що нема миру і порядку в світі. Зате гостро дебатують, хто з них проти миру, а хто за війну. Дуже важко зрозуміти, як того роду безглуздя могло знайти місце в Англії, навіть і в час виборчої акції, коли до слова приходить демаґоґія. Замість звертати увагу на Сталіна, як властивого ворога, що єдиний проти миру, а за хаос в Англії та у всіх інших країнах, та який постійно збройться і готується до війни, в цій найбільш виробленій політично країні, шукають ворога миру — між собою. Що більше, ще й загострюють через свою нерозумну аґітацію відносини між Великою Британією та Злученими Державами, хоча знають, що прірва між тими двома демократичними потугами була б неминучою катастрофою для цілого вільного світу, як і того, що жде визволення. А такі кличі, як „Хай Злучені Держави самі воюють з Росією", ведуть до такої катастрофи.

Можна б не надавати надто великої ваги тим речам, зараховуючи їх до виборчих вибриків. На жаль, воно так не є. Протиамериканська кампанія соціялістів з рядів Бевана ведеться уже довгий час. Вона мало не спричинила кризи в лейбуристськім міністерськім кабінеті, а самій партії наробила багато клопоту і її ослабила. Та найгірше, що протиамериканські гасла приймаються також і в масі. Як пише Марквіз Чайлдс, навіть такі британські клопоти, як з Іраном та Єгиптом, зачинають приписувати Злученим Державам. Ніби Америка не помагає рятувати британську імперію, бо сама хоче заняти її місце всюди в світі.

Англія у дуже важкому становищі, а виборча кампанія виявила, що жадна партія не знає способу, як вийти з цієї біди. Тільки тим одним можна вияснити той дивогляд, що там тепер у виборчій аґітації не говорять про Москву, як загрозу миру, а тільки шукають цієї загрози в Англії й Америці.

З перспективи двох тижнів

Ще не пройшло два тижні від часу, як вперше подано до загального відома вістку, що Український Народний Союз та „Свобода" плянують приступити з новим роком до видавання окремого тижневика літератури, мистецтва і культури, що появлятиметься як недільне видання „Свободи", але вже теперішній відгомін на це повідомлення дозволяє на деякі висновки і припущення. Вже сьогодні можна твердити, що ініціятива „Свободи" зустрілася із загальним не тільки одобренням, але й помітним одушевленням. Кілька цитатів з голосів на цю тему хай послужать доказом:

„Щасти Вам Боже в добрім і конечнім як повітря ділі ..." пише В. Шевченко з Шікаґо; „Дай Вам Боже щастя і великого успіху в цьому почині ... Ці слова повинні линути з уст кожного українця в таку годину, як сьогодні ..." — пише проф. М. Палій з Висканзин; „З великим задоволенням приймаю радісну вістку про Ваші заміри ... Нехай милосерний Господь допомагає Вам усім в дальшій корисній праці для нашого українського загалу..." — пише М. Чайковська з Монтреалу; „Щиро вітаємо Вас з цею чудесною ініціятивою .." — пишуть Віра і Микола Кравець з Шікаґо; „З великою радістю вітаю Вашу ініціятиву ... " — пише Богдан Чехут з Небраски; „З радістю приймаю вістку про Ваш задум ..." пише Віра Теодорович із Филаделфії; „З правдивою радістю прочитав я вістку, що вкінці тижневик літератури і мистецтва таки виходитиме при „Свободі". А певен, що в такій формі видання матиме повний успіх і так буде заповнена прогалина, існування якої загрожувало затратою ближчого відношення нашого загалу до справ духового життя ..." — пише Б. Гошовський з Торонто; „Вітаю сміливий почин УНСоюзу видавати позапартійний тижневик літератури і мистецтва ... УНСоюз ще раз пророчисто доказує, що українська визвольна справа глибоко лежить йому на серці ..." — пише Петро Войтович з Балтимор; „Надзвичайно втішений Вашим рішенням ..." — пише Андрій Баранник з Бостону; „З невимовною радістю прийняв повідомлення про прийом передплати на літературно-мистецький тижневик ..." — Лонгін Козар з Трентону; „З нетерпінням чекатиму нового року — хочу бачити і читати недільне число „Свободи". Добре діло робите — щасти Боже; Вірю, що широкий українській загал і в першу чергу члени УНСоюзу привітають це починання ..." — пише Аполлон Трембицький з Ортанни, Па.; „З цілим серцем зголошую своє замовлення ... Ініціятива якраз на часі, бо ж наступають на три шляхи москалі на нас ..." — пише Петро Ярмак з Ютики.

Таких і подібних голосів приходить тепер, разом зі зголошеннями замовлень на новий тижневик, пересічно по 50 денно. Зголошуються у відповідній пропорції давні і новоприбулі, зголошуються всі можливі професії, від робітників почінаючи, а на професорах університету кінчаючи. І хоча кампанія в справі зголошування замовлень ще тільки почалася, проте дотеперішній відгомін є у великій мірі заохочуючий. Вправді, щоб дійти впродовж трьох місяців до потрібної кількости зголошень, їх повинно приходити щоденно пересічно по 100. Але в перспективі перших двох тижнів до наших початкових тверджень про необхідність такого видання для справи української культури і українського духового проґресу можна вже сьогодні додати, що наш загал починає виявляти не тільки свідомість тих потреб, але й готовість піддержати заходи для їх бодай частинного заспокоєння. Проте кінцеву опінію в цій справі можна буде видати тільки на закінчення цілої кампанії. Залишається тільки висловити надію, що ця оцінка буде позитивна для українців, задовольняюча для їх чужих приятелів та багатомовна для їх ворогів.

Іван Кедрин

Маніфестація успіху

„Вся Америка дивиться тепер на Филаделфію" писав недавно дописувач із Филаделфії, повідомляючи про тамошні гарячкові приготування до урочистої конвенції ЗУАДКомітету, що завершиться великою вечірньою маніфестацією у найбільш репрезентаційній залі того третього величиною і першого політичною традицією американського міста. Може вищенаведена патетична фраза трохи перебільшена, але вона таки віддає суть: найбільшою подією українського життя в Злучених Державах у цьому році, центральною подією, яка приковує до себе увагу всього американсько-українського громадського активу, є ці цьогорічні загальні Збори ЗУАДК-ту, які мають спеціяльне значення на тлі нашої дійсности. І на тлі цієї дійсности вони слушно виходять далеко поза межі привичного на всяких зборах звітування та вибору нових керівних органів і перетворюються в маніфестацію: не тільки маніфестацію членів тієї організації, але всього українського громадянства в Америці і поза Америкою, всіх, що їх охоплює ідея і засяг діяльнсти ЗУАДК-ту.

Коли 24 червня 1944 року зійшовся у Филаделфії гурт українських діячів для заснування ЗУАДК-ту (ця назва була прийнята щойно згодом), то вони в своїх найсміливіших мріях не мали розгорнути організацію до таких розмірів і проробити стільки роботи, як воно потім сталося. Мало хто сьогодні взагалі знає і тямить, що ЗУАДК був спершу організацією взагалі лише на терені одного стейту Ню Джерзі, потім ще другого стейту Пенсилвенія і що треба було близько півтора раку боротися за саме зареєстрування свого статуту, що давав йому право діяльности і на терені всієї американської держави і поза нею, як американській установі, що приходить з допомогою українцям, розпорошеним у діяспорі. За чорною щоденною роботою і при своєму мінімальному апараті Екзекутива ЗУАДК-ту досі не видала історії тієї організації. Екзекутивний директор, якому автор цих рядків неоднократно пригадував необхідність появи такої книжки, виправдував її дотеперішній брак незавершеним ще найважнішим етапом діяльности. Але конвенція, яка відбудеться в найближчих днях у Филаделфії, дасть вже напевне настільки заокруглений образ саме того найважнішого етапу, що й сама Екзекутива, відчуваючи наче переломову хвилину, рішила відсвяткувати урочистим Вечором цю одну вже записану сторінку історії ЗУАДК-ту.

Коли б на тій сторінці не було ніяких інших фактів і дат, як лиш дві цифри: округло 25 тисяч українських скитальців, спроваджених до ЗДА заходами ЗУАДК-ту, і поверх 1 мільйон долярів, які вплинули до каси ЗУАДК-ту з українських кишень, — то вже цих двох цифер було б цілком досить для віддачі їм пошани у формі прилюдної маніфестації. І у світлі цих і подібних цифер блíднуть всі ті слабкі місця, що безумовно були і є і безумовно можуть викликувати критику. Критика критикою, а велетенські успіхи ЗУАДК-ту у поставі зрушення американсько - українського громадянства до максимальної масової жертвенности й у поставі безупинної допомоги живим людям та насичування українського громадянства в Америці новими живими людьми, це направду історичні заслуги, що їх треба признавати і шанувати. Паралельно з тими успіхами чисто харитативної і переселенчої акції ішла популяризація і української фірми ЗУАДК-ту в американському і чужинецькому світі і популяризація всього українства. І тому ЗУАДК не прислужився тільки тим одиницям, що їм безпосередньо допоміг чи то матеріяльно чи переселенчими заходами: він прислужився українській справі, яка є більшою за окремі одиниці, хоч би їх і було найбільше.

На филаделфійській конвенції буде мова про минуле і буде мова про майбутнє. Бо ані ще цей перший найважніший — допомогово-переселенчий — етап діяльности не закінчився, ані теж не настав такий рай в Европі і в Америці, щоб українці там і тут не потребували зцентралізованої і пляново керованої опіки і піддержки — матеріяльної, морально-правної, суспільницької і культурницької. І коли досі центр уваги ЗУАД-Комітету був звернений на Европу і спеціяльно на переселенчу проблему з усіми її труднощами, то тепер треба буде мати на увазі і Европу з її ще невичерпаними переселенчими можливостями, з її „гард-кор'ом" і її вимогами до правної опіки перед місцевими німецько-австрійськими властями, — і також Америку з її щораз гострішими проблемами суспільної опіки, що охоплювала б і дім старців і поміч таким старим інтелектуалам, які ще всилі творити, а не всилі заробляти на життя, і зорганізовану поміч людям по шпиталях, усім тим, що не мають ані власного маєтку ані заможної рідні, яка ними займалась би. І тому завдання ЗУАДК-ту присмерком переселенчого руху не тільки не бліднуть, а стають яскравіші. Коли ж додати загальний занепад жертвенности, то проблема ще більш ускладнюється і ще більш зростають турботи керівників тієї установи, покликаної до життя волею американсько - українського громадянства наприкінці останньої війни. Їх завданням є зробити цілі ЗУАДК-ту настільки атракційними і виказатися знову такими наявними конкретними новими успіхами, щоб наново широкою річкою поплили туди пожертви і вможливили робити добре діло.

Цьогорічна конвенція ЗУАДК-ту буде святом тієї установи, що її створила давня тутешня українська громада, і святом нової іміґрації, що своє перебування тут завдячує своїм тутешнім братам і їхній установі. Тому суботнішня маніфестація в оперному театрі Филаделфії буде святом великого єднання, буде ревією мистецьких сил, спроваджених сюди ЗУАДКомітетом, і показом популярности ЗУАДК-ту і серед українського і чисто американського світу. Бо американці шанують конкретну, творчу роботу, творче здорове діло. І вони теж візьмуть участь у цій маніфестації, піддержуючи авторитет ЗУАД-Комітету і доказуючи своєю присутністю на святі ЗУАД-Комітету ту національну роботу, що її виконав ЗУАДК на американському терені.

Тому нема українця-українки, які не поставились би до свята ЗУАДК-ту з найтеплішими почуваннями, як до маніфестації успіху української установи для українських людей і української справи. І можна тільки одне побажати ЗУАДКомітетові: щоб пройдений шлях був дійсно тільки минулим етапом, одним із етапів, за котрим прийдуть наступні, не менше творчі і не менше повновартні, як оцей минулий.

Дипломатія без моралі

Жовтень місяць приніс для справи виявлення і осуду нелюдських злочинів большевицької Москви на окупованих нею територіях дві позитивні новини.

Перша новина — Міжнародна Конференція Вільних Профспілок, яка репрезентує 55.000.000 організованих робітників, опублікувала книжку „Рабські табори Сталіна". В книжці подані витяги з совєтських законів і розпоряджень та наведені численні жахливі факти про рабську працю і рабські табори за залізною заслоною. Книжка видрукована в Белґії англійською, французькою, еспанською і німецькою мовами та широко розповсюджується по всьому світу.

Друга новина — Об'єднані Нації почали слідство про рабську працю — скрізь де вона застосовується. ЗДА і Британія вже передали спеціяльному трьохчленному слідчому комітетові докази та інші матеріяли про рабську працю за залізною заслоною. Це слідство запропонували ОН ще 1947 року американські профспілки (АФП), але совєтська делеґація в ОН всіма засобами і з успіхом чотири роки провалювала цю пропозицію. Тепер вона схвалена.

У зв'язку з цими новинами виникає питання: чи справді маємо початок з рішучим і безкомпромісовим походом і засудом на ділі найстрашніших злочинів проти людини, які колинебудь бачив світ? А чи це тільки новий вияв „психологічної війни" з притаманним їй політичним хитрунством, безпринципністю і аморальною непослідовністю з обох боків? Це питання тим більш законне, що слідчий Комітет ОН, якому вже передали всі потрібні матеріяли і робітничі і урядові організації різних країн, плянує свою працю на рік а може й на більше.

Ставимо це питання руба ще й тому, що третьстоліття практика організованого Кремлем народовбивства, рабської праці і терору, як державної соціяльної системи, не можуть бути секретом для людства. Вони вже відомі для всього світу і чекають лише на логічні висновки. Коли цих висновків не зробити ще який десяток років — то злочини большевицької Москви стануть законом для світу, а першими злочинцями стануть ті, хто про ці злочини знав, але робив вигляд, що не знає, і торгував із злочинцем.

Запроваджена Москвою рабська праця і ціла терористична система вже були предметом бойкоту американських, лондонських та інших портових робітників, що на початку 30-х років одмовились розвантажувати кораблі з совєтськими — хутрами, рибою і лісом із сибірських концентраків. Вона була об'єктом судових процесів (Кравченко, Руссе і т. п.). Вона зафіксована в промовах президентів і премієрів! Вона виявлена тисячами незаперечних документальних доказів. Вона увійшла у страшний епос цілої літератури про рабство і терор в СССР.

Але висновку нема й нема. Страшна злочинна московська потвора далі засідає в ОН і в усіх міжнародних в тому й гуманітарно-добродійних та культурних організаціях, поширює безборонно свою брехню по цілому світу, сама судить той світ і водночас виловлює та нищить живих свідків. Більше того, світ насильно видавав тих свідків злочинцеві на знущання і знищення (примусова репатріяція і т. п.).

Що ж виходить у наслідку? Потурання і навіть допомога злочинцеві, забріханість і моральний розклад. Сталося так, що тема рабської праці і терору в СССР стала банальною, остогидлою і просто найнуднішою темою. Чому це так, що найстрашніші злочинства, які бачив світ і які наступають на цей світ, стали темою нецікавою і банальною? А тому, що ті злочини і побудована на них держава, прийняті в міжнародню систему політичного й іншого життя, як союзники, як необхідна законна складова частина.

Не треба бути пророком, щоб добачити кінець цього жахливого процесу — запанування московсько-совєтського зла над світом, коли негайно не поставлять його поза законом.

ПРОПОВІДЬ НЕНАВИСТИ

В статті про „Політичні доповіді для населення" „Радянська Україна", орган комуністичної партії в Україні, підкреслює потребу ширшого застосування лекційної пропаґанди на тему політики, і при тому навчає:

„Кожен, — хто виступає з політичними доповідями й бесідами для населення, повинен пройнятися почуттям високої відповідальности. Треба дбати, щоб кожне слово в доповіді було яскравим і зрозумілим для слухачів, щоб знаходило у них гарячий відгук, хвилювало їх, збуджувало в серцях трудящих ненависть до англо-американських паліїв війни. Політичні доповіді повинні виховувати благородні почуття патріотичної гордости, сталінської дружби народів, гарячої любови до большевицької партії, до великого вождя і учителя ... Вони повинні давати совєтським людям наснагу, — мобілізувати їх на трудові подвиги в ім'я комунізму, в ім'я миру ..."

Микола Понеділок

ЛИСТ ДО ПОЛТАВКИ

1)

Це до тебе звертаюсь, студентко Марино Книш з Полтавщини. Я теж звідти. То і моя далека і близька, рідна і чужа сторононька. Ото ж ми земляки. Я живу в прогнилій, буржуазній Америці, ти — в соняшній країні пролетаріяту. Не знайомий з тобою. І, бачиш, не знаючи тебе особисто, Марино, через море — океан насмілююсь писати лист. Нещодавно мені потрапило до рук останнє число журналу „Оґоньок". На третій сторінці приміщена твоя знимка. Я глянув на неї і по-дитячому зрадів. Така ж вродлива ти, землячко, а з лиця твого хоч воду пий. І кирпата вміру, і очі попелясті, а коса сплетена, мов перевесло. І посміхаєшся не кепсько. Шкода, що ти не зробила знимку біля нашого Псла, десь при дорозі — єй-бо, побільшив би вдесятеро її і повісив на стіні поруч Шевченка — та ще й підписав би: „Видно шляхи полтавськії"!

Лише твоє вбрання цілковито дратує мене. На шиї поганенька хустинка з найдешевшого ситцику, бідолашне стареньке „платтячко" в білу крапку і незграбні черевики на півтора-два номери більші від ноги. Тобі ще напевно не перескочило двадцяти, ти ще молода-зелена, а стоїш на трибуні в такому ультра-пролетарському вбранні. Прикро був вражений. Ще прикріше читати твою промову. Перш всього, ти дякуєш партії і вождю за щасливу молодість. Дивлячись на твоє вбрання, Марино, можна без жадних гризот совісти стриматись від цієї подяки. В кінці промови ти, землячко, „влучно" затаврувала американських імперіялістів, серед яких я живу. Як передає „Оґоньок", ти гнівно стиснула рученята і дослівно сказала таке:

„Геть американських нелюдів, які в закуреному Трентоні тортурують за ґратами шість нівчім невинних негрів!

Геть американських буржуїв, що заганяють на каторжні праці моїх земляків!"

Подивугідне твоє ознайомлення з міжнародніми подіями! На щастя, я частий гість „закуреного Трентону", де „тортурують" негрів і куди загнано на „каторжні" роботи біля сотні родин полтавчан. Опишу тобі подробиці цього клятого міста, ім'я якого долетіло до нашого чорнозему і, як видно, гвіздком залізло в твою голівку, обведену рудавим перевеслом.

∴

Перед описом відрекомендую мою скромну особу. Пише тобі не кровожадний буржуй, з циліндром і палицею, сигарою і велитенським пузом. Таких типів тут майже нема, вони існують лише в „мудрій" уяві большевицької „Правди", яка виходить там, де кремлівські дзвони дзвонять.

Автор листа народився в „раю трудящих", саме тоді, коли

„Ленін умирав, Сталіну наказував,
Щоб хліба вволю не давав,
А сала й не показував".

Думаю, що ти, Марино, знаєш добре історію партії і уявляєш ту переломову добу, в якій я родився. Десять років ходив до школи, обдертий, влітку босоніж, взимку — черевики-шкарбани, або, як тоді звали — „пароплави".

(На знимці, Марино, ти маєш черевики точнісінько як мої „пароплави" з дев'ятої кляси).

Думаю, що „вождь народів" досить ретельно виконував накази Леніна, бо за шкільні роки я майже не бачив сала, в в тридцять третьому з голоду ледве дуба не дав. Згодом почалося вже і студентське життя, а заповіти Ілліча все ще тяжили над нами. Тут такі романтичні рочки наступають, хочеться вечорів, шовкової сорочки в дві полоски, хромових чобітків на „рипах" — взагалі фантазії — і зась тобі, студенте. Від голоду в тебе живіт до хребтини підтягнуло, а одяг такий, що дозволяє вийти лише на глуху вулицю — і то в добрі присмерки. До того ж кожного дня гнітить думка, де дістати грошей за навчання. Вдень в інституті, ввечорі на рибному заводі „тульку" миєш. Нерадий і викладам. Єдина втіха — лекції марксизму-ленінізму. Підчас цієї лектури забиваєшся в кут авдиторії і спиш непробудним сном молодика.

Незадовго почалася війна з німцем. Риємо окопи біля Псла. Вранці слухаємо радіо з Москви: „Ворог відбитий з тяжкими втратами на цілому фронті. Бої на Дністрі і польському кордоні". А до вечора німці перескочили Буг, Дніпро, і перебрили наш Псьол. „Дивні Твої діла, Господи' — сказали полтавчани, — ми ще не встигли повикидати портрети вождів на сміття, як німаків принесло" ...

За місяць-два я вже був десь біля Мюнхену і вчився доїти баварські безрогі корови ...

В сорок п'ятому році, як тобі відомо, Марино, червона армія звільнила від всього злого і доброго пів-Европи. На моє щастя, Мюнхен не підпав звільненню. Я зідхнув. До мене приїжджали озброєні „брати" з запрошенням повернутися додому. Ввесь час я ухилявся від запрошення. То йшов проґулятися на тиждень-два у ліс, то в пивницю, а раз, коли „брати" несподівано завідали, заліз у каналізаційну трубу. Одночасно просив американців взяти мене в Америку „на каторгу", бо мені вже в „раю" надоїли „пароплави", „тулька" і лекції марксизму.

Через рік благань „буржуї" змилосердились — і я тепер в країні Вашінґтона. Приблизно таким же шляхом прибули „на каторгу" всі полтавці.

Як бачиш, Марино, пише тобі не криміналіст. Життєпис мій не злочинний. Нікого не вбивав, за своє життя не зарізав курки, не то що людину. І скільки в школі і в інституті мене не вчили, до цього часу не знаю всіх частин ґвинтівки і не маю зеленого уявлення, як брати „на мушку" і стріляти.

(Продовження буде)

Анатоль Курдидик

ПОВІСТЬ ПРО УДАР У СПИНУ КАТОВІ

(Теодосій Осьмачка: — ПЛАН ДО ДВОРУ. Повість. Видавництво Українсько-Канадійського Легіону. Торонто 1951. Сторін 190. Ціна $1,25).

Друга повість Теодосія Осьмачки, яка оце появилася на книгарських полицях, стала вже сенсацією: вона вже має своїх палких прихильників і противників, про неї пристрасно дискутують, над нею звелася вже своєрідна „буча" між автором і відомим критиком Ю. Шерехом. Вже це одно могло б давати основу для твердження, що це справді небуденна поява в нашій літературі і цього, здавалося б, доволі, щоб її щераз не обговорювати.

А проте, коли ми прочитали всі про „План до двору" написані критики і рецензії, маємо враження, що не сказано про цю повість ще останнього слова. Що все досі — це лише початок і що місце для тієї повісті буде найдене тільки після того, як появлятимуться дальші наші повісті з сюжетом з підсовєтського життя України, — повісті для декого вже нудні постійним описом жахіть і страждань в різних амплітудах, але поруч того повісті, що відмітять сучасну добу так у рідній, як і — сподіймося! — світовій літературі гідними цієї доби мистецькими пам'ятниками.

Нам бо здається, що повість з підсовєтського життя, справжня і вічна повість з нашої буремної доби — це і є завдання української літератури, так саме, як французька література дала світові „93-ий рік" — Віктора Гюго про добу Великої Революції Заходу. Раз ввесь той кошмар, що втілюється у слово „Совєти", найжорстокіше наляг Україну та виступив і виступає в Україні в найбільш суттєвій формі і раз Україна веде з ним непримиренну боротьбу ось уже поверх 30 літ, — ми не бачимо іншої літератури, що мала б такі „передумови", як іменно українська, щоб закріпити та передати у світову літературну скарбницю, в найбільш мистецькому схопленні, совєтську психозу і совєтську „ідеологію" з усією їх пекольною архизлочинністю. І ми схильні впевняти, що це своє велике завдання українська література почала вже переводити в діло, на кожний випадок кращі, менші і більші, але серед них уже є декілька таких, що їх історик нашої літератури не зможе ніяк поминути і які ми вважаємо за ті великі зорі, що в гущі зоряного неба сформовуються в сузіря та кінець-кінців творять карти просторів нашого духа.

Коли це порівняння прикласти до літературних творів з сюжетом з підсовєтського життя і зокрема до таких же українських повістей, то „План до двору" є зіркою першої величини. З тієї літератури ми вже маємо такі козирі, як драматичні твори Миколи Куліша й Івана Багряного, такі блискучі документальні репортажі, як „Проклинаю" Івана Шкварка і „Недостріляні" Семена Підгайного — і безліч менших та слабших літературною вартістю п'єс і мемуарів. Зате з повістей появилося небагато. Нам приходить на думку в цей момент тільки Хвильовий, Ґжицький, знову Багряний, про якого „Сад Гетсиманський" та його „повістевість" можна б дискутувати, і — Осьмачки „План до двору". Але коли тамті є ступнями, — поодинокими кроками до тієї епохальної української повісти з підсовєтським сюжетом, якою наша література мала б здивувати всіх і закріпити собою наше місце у світовій літературі, — повість Осьмачки є не одним кроком, а цілою милею по тій лінії, вона вже на нашу думку, дуже близька до того ідеалу, який ми собі під тією повістю на світову міру уявляємо. До цього твердження уповажнює нас не тільки сама побудова твору, її персонажі і її акція, але й мистецькі засоби слова, що їх Осьмачка в „Плані до двору" так опанував та якими він однаково майстерно орудує в трагічних і ліричних моментах. Це слово Осьмачки набирає такої сили, якої ми досі в нашій повісті не зустрічали і напевно тому воно так „бере", так „тягне у книжку", так каже деякі місця прочитувати по декілька разів. Особливо ж архимистець Осьмачка в описі і картинності, що в нього свіжі і впарі з тим природні та соковиті, по-українськи кольоритні і соняшні. З того погляду він ледве чи мав і має конкурента, коли читаєте „План до двору", ви раз-у-раз порвані такими сильними і водночас поетичними описами, порівняннями та картинами, яких, — йдемо в заклад! — досі у нас не було, неповторних і оригінальних у повному значінні цього слова. Шкода тільки, що недбайлива коректа в деяких випадках розбиває насолоду від цілости краси тієї мистецької сторінки твору.

Цим ми ніяк не хочемо сказати, що сила повісті „План до двору" тільки в мистецькій фактурі слова. — Драматичний сюжет твору, побудований на типовій у Совєтах пекольній злочинності, з її розрахованістю і жорстокістю, настільки жахливішою, що жертвою її падуть виключно українці і виключно невинні та позитивні люди, — отой сюжет тримає сильною конструкцією цілу повість, як у небагатьох подібних творах, розгортається повною динамікою до свого закінчення і — якщо йде про читача — тримає його в напруженні до останньої стрічки. Дві мистецькі ліричні вставки, — казка вмираючої матері та гумористична невдача в малюванні, — просто ідеально дають перевести дух від випарів по варварськи пролитої крови, що нею просичена вся книжка та якою окапують два представники окупації — московський комісар НКВД Тюрін і голова колгоспу москаль Хахлов. Ті дві потвори в людській подобі такі жахливі, що маючи їх у страшній реальності, яку так по-мистецьки передав Осьмачка, стаєте перед загадкою: невже вони можливі? І водночас чуєте і знаєте, що не тільки можливі, але таких потвор там, в Україні, сотки тисяч і що з їх рук, заради якоїсь химерно-сатанської і в парі з тим безглуздої аргументації, гинуть статочні Шияни з жінками, правдоподібні Кошелики і наївні Клуники та чергою йдуть на знищення Мархви, Ніни і Лепестини, — нічим неповинні люди України, яких одинокий гріх їх серце, їх людяність, їх віра у справедливість. В повісті кільканадцять типів, але всі вони, за винятком чужинців-окупантів, постаті живцем з української землі та українського духа, навіть коли вони совєтські службовці, як Скакун, що тримає себе до останньої хвилини і гине тільки тому, що має серце і воно невсилі перенести сказу злочинности. Жахлива й мовчазна боротьба України з наїздником та окупантом, у формах, про які нікому і не снились, а які проте найреальніші у світі, напружує всю дію повісті і кінчиться так, як і мусить скінчитися в майбутньому: ганебною смертю насильника. Це ніщо, що переслідуваний і цькований, як собака, герой повісті Нерадько, вбиває комісара Тюріна ззаду, ножем у спину. Осьмачка передбачив у своїй творчій інтуїції, що його героєві поставить дехто закид нелицарськости і дав відповідь: Нерадько „відчув, що вбив, хоч і не по лицарськи, з-заду, але так само вбив, як і комуністи вбивали непокірну Україну: зброєю — неозброєну, наїдені і напиті — голодну і холодну... Одягнені і вшнуровані — обідрану і полатану... Убивали без питань і попереджень, як дичину..."

Нам здається, що вся суть повісті „План до двору" в цих кількох словах, в них виправдання всіх сучасних і майбутніх Нерадьків. Ми сказали б — зрив з тією глибокою українською мораллю, яка навіть супроти останнього ката і злочинця вимагає лицарськости та яка, врешті-решт, завела нас до стану, що в якому відбувається дія повісти. — Можна б сперечатися, чи такий зрив позитивний і успішний, але що він в обличчі Тюріних і Хахлових оправданий і єдино можливий — про це дискусії бути не може.

Так це нове, страшне рішення повісти Осьмачки стає хто зна чи не провідною ідеєю всієї конструкції „Плану до Двору" і дає їй щось нечувано динамічне й велике. Це рішення ставить до нас вимогу відваги — і з цього погляду сама повість набирає філософічної глибини, вона спиняється справді над берегами остаточних правд людської моралі. Там же, де письменник доходить до тих глибин і берегів, можна говорити тільки про великого письменника і про великий твір.

Нема сумніву, що і один і другий ось перед нами, дарма, що під скромною і для багатьох мало зрозумілою назвою твору.

З КОНЦЕРТОВОЇ ЗАЛІ

ВИСТУП ПІЯНІСТА ВАДИМА КІПИ

Дня 5 жовтня ц. р. в залі Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку, відбувся концерт піяніста Вадима Кіпи. В першу частину концерту ввійшли фортепіянові твори Шопена (соната б-моль, вальс АС-дур та е-моль і третя баллада АС-дур); другу цастину концерту репрезентували українські композитори М. Фоменко (Прелюдія АС-дур), Л. Ревуцький (Прелюдія ЕС-дур) та західньо-европейські композитори Ф. Менделзон (Рондо капріціозо, оп. 14), Ф. Ліст (Потіха) та Шуберт-Ліст (Угорський марш ц-моль).

Піяніст Вадим Кіпа — це в першу чергу артист-музик, що експанзивністю почуттєвого потенціялу не тільки інспірував окремі твори програми, надаючи їм кольориту індивідуальної фізіономії, але, підкорюючи інструмент через безпосередній вплив музичних ідей, доконав благородного акту, поєднуючи, а радше зливаючи в одно активний і пасивний фактори відтворчого мистецтва.

Через невідповідний стан інструменту піяніст не зміг, на жаль, зреалізувати цілого ряду нюансів насамперед суто технічно - піяністичного порядку.

Треба підкреслити те, що в інтерпретації піяніста віртуозні ідеї в творах таких композиторів, як Шопена, а передовсім у Ліста не виявилися формальними, ефектовно-зовнішніми чи, мовляв, акробатичними фразами без зв'язку з цілістю, а зовсім правильно як конструктивні елементи, засоби композиторського вислову, якими залюбки користувалися в той час згадані майстри.

В чергуванні прелюдії АС-дур М. Фоменка, імпресіоністичної закраски, прилюдії Ес-дур Л. Ревуцького та в натхненній усмішкою музи — Рондо капріціозо Ф. Мендельзона, — кульмінація мистецької зрілости заблестіла у виконанні „Потіха" Ф. Ліста.

Численна, добірна публика примусила піяніста до виконання надатків (Моцарт, Шопен і Ліст).

Ігор Соневицький.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

"LINGUAPHONE INSTITUTE"

Майже в кожній країні світу існує "Linguaphone Institute". Завданням цих інститутів — навчати чужих мов при помочі грамофонних платівок — фонографічних рекордів — і відповідних підручників.

Ця метода запроваджела в 24 мовах і вживана майже в усіх цивілізованих країнах. Повний курс чужої мови складається з 30 лекцій, кожна лекція складається з трьох частин: — 1. розповідна, 2. вправи в балачках (конверзація), 3. ілюстрація, яка представляє все про що говорилось у лекції. Спеціяльний словник подає значіння всіх слів і зворотів, які є в лекціях в такім порядку в якім знаходяться в тексті.

Дві перші частини лекції розповідна і конверзаційна награні на 15 платівках. Для улекшення навчання початкові лекції говорені на платівках повільно, в подальших лекціях темп збільшується так, що в кінцевих лекціях доходить темп до натуральної розговірної мови. До кожної лекції введено мірою потреби два або три голоси (конверзація).

Такі платівки (рекорди) продає кожний інститут разом з комплектом підручників. На жаль українською мовою підручників немає... Інші національності мають підручники їхньою рідною мовою. Наша національна гідність вимагає, щоб підручники були теж і українською мовою. Це залежить від нас самих, тому подбаймо самі за себе. При нагоді, як в інституті купуємо платівки, жадаймо безумовно підручників українською мовою, а саме: граматичний коментар і інструкції (вказівки) для студіюючих.

Залежно від мови, яку будемо вивчати, вимагаймо теж словника: — англійсько-українського, чи французько-українського, еспансько-українського і т. п., достосованого до підручника даної мови.

Всі ті українці, які вже мають грамофонні платівки й послуговуються чужомовними підручниками, хай вимагають в інституті для себе також українських підручників.

Вкінці всім українцям конче треба вивчати чужі мови, а головно мову тієї країни, в якій перебувають. Прийде час, що Україна потребуватиме людей із знанням чужих мов.

Ілля Варчак.

З МУЗИКИ

РОЗРИТІ МОГИЛИ

На території, яка має бути затоплена водами т. зв. „Каховського моря" (озеро, проєктоване большевиками при будові Каховської гидроелектростанції та каналу), нікопольська експедиція Інституту археології Академії Наук УССР розпочала, за совєтською інформацією, „великі роботи по виявленню історичних пам'яток. Експедиція вже розкопала два курганні могильники.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **До видання великої праці** про українське мистецтво, автором якої є С. Гординський, приступило одне з чільних західно-европейських видавництв. Твір той обійматиме малярство, різьбу, графіку й частинно архітектуру від найдавніших часів до сьогодні. Книга буде в альбомному форматі, з понад півтори сотні ілюстрацій (в тому ще ніколи нерепродуковані зразки старої української іконографії), та буде видана за всіма вимогами модерної друкарської техніки. Появиться два паралельні видання тієї книги: одне німецьке і друге з тим самим матеріялом — англійське. Видання такого твору буде в нас безперечно визначною культурною подією, бо в мові українській подібного видання ми ще не маємо. Результат цього відомий: найкращі твори нашого мистецтва, нераз загальносвітового значення, знаходяться по історіях мистецтв наших сусідів. Тим більш треба радіти, що чужинці зуміли оцінити високі вартості нашого мистецтва та взялися показати їх у такому коштовному виданні.

● **Установчі збори** Національного Державного Союзу в ЗДА відбулися 7-го жовтня в Ню Йорку. Організація „поставила своєю метою відновлення і закріплення суверенної соборної української держави в дусі заповітів св. п. Симона Петлюри. УНДС об'єднує, у своїх лавах численні кадри активних учасників збройної боротьби з часів — 1917-29 рр., як рівнож і нову еміґрацію". — говориться в повідомленні УНДС. Збори одержали писані і усні привітання від президента УНР Андрія Лівицького, від організованого українського вояцтва а також від Союзу, ОУРДП, Об'єднання Демократичних Організацій, ДОБРУС-у і ОДУМ-у. Збори вислухали реферати, схвалили резолюції, обрали головну управу в складі: М. Олексіїв (голова), І. Драбатий, О. Антипів, А. Зубенко, Ф. Маль-Малюта, Є. Приходько, К. Марущак, І. Самойлов, Я. Фартушний, П. Шпірук, Д. Дмитренко, З. Івасишин, Гр. Сложинський. Адреса секретаріяту: 1198 Pacific Street, Apt. 1, Brooklyn 16, N. Y.

● **„Союз Карла XII-го з Мазепою в насвітленні найновішої шведської історіографії"** — таку докторську дисертацію написав і промував в УВУ (Мюнхен) Богдан Кентржинський, що є представником УНРади в Стокгольмі. Науковим керівником його у цій праці був відомий знавець історії шведсько-українських взаємин проф. Б. Крупницький. Д-р Б. Кентржинський приїхав до Мюнхену разом із своєю дружиною п. К., що є фінського походження, за фахом ґерманістка, і що багато допомагає чоловікові в його українській роботі в скандинавських країнах.

● **„Питання допомоги українцям у Німеччині стає надзвичайно гостро у всій своїй ширині"** — заявив п. мґр. В. Гультай, член ширшої екзекутиви Комітету Українців Канади і містоголова УНО на інформаційних сходинах представників всіх громадських центральних установ і організацій в Мюнхені (Німеччина). Сходини скликало ЦПУЕН. П. Гультай об'їздив українські скупчення в Німеччині і добре знає бідування українців, надто старих і непрацездатних.

● **Полк. А. Мельник сказав** слово над могилою сл. п. Макара Кушніра - Вогуша 16. вересня ц. р., назвавши його одним із основоположників Українського Націоналістичного Руху.

● **Про українську жінку-піонерку** всі забули, говорячи на святкуваннях 60-річчя українського поселення в Канаді лише про „джентелменів", — пише на першій сторінці вініпеґська „Фрі Пресс" у великому нарисі, присвяченому українці-піонерці. „Подив для трудів витискає сльози, — пам'ять про них як благословення вітає на цій землі."

ВІДГУКИ ДНЯ

НАД БЕРЕГОМ РІЧКИ . . .

Редакція „Свободи" оповістила всьому українському народові по цей бік залізної завіси, що задумує видавати тижневик літератури, мистецтва й культури.

Що ж — думаю — боговгодний задум. Виходила так колись „Неділя" при „Ділі". Редаґував її Василь Щурат...

— А не буде це конкуренцією для інших? — питає мене знайомий.

— Мені здається, що ні. Ті інші призначені, чи редаґовані більше для знавців, а цей тижневик для широкого кола читачів.

— Тільки, щоб поменше страхіть. І, ради Бога, щоб не було віршів у роді:

Зелений звір хвостом печінку виїв
І вискочив на дах моєї слави.

— Думаю, що не буде. Нехай уже хто інший тим захоплюється.

— А скільки треба передплатників, щоб можна було видавати?

— Рахую, яких п'ять тисяч вистачить!

— Ви кажете: вистачить, а я кажу: дай Боже. Ви знаєте, як воно в нас буває: на більшість передплатників треба рік чекати.

— Чому?

— Ми вже така порода. Незла, цікава, але маємо недобру засаду: вирине, чи втопиться...

— Не розумію.

— Не знаєте, давно-давно був у календарі „Просвіти" такий один жарт, ще й рисунком. Стоять два головіки над берегом річки і філософують: втопиться, чи вирине?..

— Хто?

— Третій! Побачили, що в річці бовтається хтось, то виринає то потапає і завели балачку:

1. Дивіться, топиться людина!

2. Ая. Бігме топиться.

1. Якби так тичка — подав би і врятувалася б.

2. Та, правда, але звідки тичку взяти?!

1. Село далеко. Заки що-до чого, — буде по всім. Але ось лози, так бодай довгу лозину . . .

2. Ні, не знати, чи така довга знайшлась би!..

1. Та, правда.

2. А дивіть, знову виплив.

1. Бідолаха, десь плавати не вмів, попав на глибоке та й...

2. О, знов пішов. Не знати, чи ще вийде?

1. Хто його знає. Може й ні.

2. Ваша правда. Ось тільки бульки пішли.

1. Ах, як би тичка!..

2. Або бодай лозина! . . .

1. А так пропала людина, — царство їй небесне.

Скинули набожно шапки, — перехрестилися і тяжко-важко зітхнули...

Досить воно для нас типове, і то в кожному ділі. Не кажу — злому, але й у доброму.

Стоїмо нераз над берегом нашого життя і філософуємо: вирине, чи втопиться?!

Хвиля хвилю доганяє, добрий почин то виходить наверх, то поринає під воду, а ми ждемо ,що з цього вийде.

А щойно, як вирине, як ступить на мілке, як приб'є до берега — ми тоді і руку простягнемо, і підрятуємо, і до людських осель дійти поможемо.

Тому в нас трохи забагато потопельників.

А бували між ними і гарні, і вартісні, і потрібні в нашому житті! Пішли на дно, бо ми тільки балакали про рятунок.

Тижневик літератури, мистецтва й культури ще не топиться, навіть ще не пустився плисти.

Ще є час приготовити тичку й лозину: п'ять тисяч зголошень.

Галактіон Чіпка.

● **Голяндський історик проф. Г. П. Валвейк** з Роттердаму поділився власним спомином про трагічну загибіль полк. Коновальця, що сталася коло його дому. Він чув вибух бомби і бачив його розірване тіло. Він знає також де похований полк. Коновалець. Проф. Валвейк добре знає історію України. Своїми споминами він ділився на зустрічі молоді Франції, Голяндії, Бельґії і Британії, в якій брала участь і українська молодь на запрошення молодечої англійської організації в Редінґу (Англія), де й відбувалась згадана зустріч.

● **„Чого шумлять верби"** — п'єсу Леоніда Полтави поставив драматичний гурток Союзу Українців Британії (СУБ) в Ноттінґгамі.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Віче в справі вибору Марії Бек на радну міста

На цьому вічі, дня 30. вересня, були одні українці та й не самі громадяни американські, а й новоприбулі — ще тільки кандидати на громадян. Віче відбувалося в справі «американській: Що треба зробити, щоб допомогти обрати панну Марію Бек до Ради міста Дітройту?

Заля Українського Народного Дому, при Мартин вулиці виповнена докраю. Це доказ, що українці в Дітройті у виборах до міського уряду такі щиро підтримують Марію Бек.

Масове передвиборче віче українців в Дітройті відкрив голова Репрезентативного Комітету, Василь Цимбаліст, відомий активний працівник на громадській ниві. Головувати запросили адвоката Михайла Мозолу. Розумними дотепами і принагідними жартами адвокат вияснив присутнім, що треба зробити, щоб обрати Марію Бек до Ради Міста.

"Голосуйте так, як моя жінка голосуватиме" — закінчив жартом адвокат М. Мозола, а вона голосуватиме на Марію Бек.

І треба сказати, що щирий і здоровий гумор адвоката був добрим засобом на вічі, щоб кожен зрозумів і запам'ятав свій обов'язок.

Марію Бек добре знають в Дітройті не тільки українці. Своїм розумом, енергією і працьовитістю вона здобула велику популярність серед громадян Дітройту. І тому у правиборах здобула, із числа 71 кандидата, друге місце.

Про її добрі прикмети характеру ще з дитинства розповіла на вічі її шкільна подруга, М. Сливінська, що недавно приїхала як ДП до Америки.

Першу промову виголосив головний радний УНСоюзу Володимир Дідик, який підкреслив, що члени УНСоюзу завжди підтримували добре діло і він певен, що вони доложать усіх зусиль, щоб наша українка-кандидатка здобула перше місце.

Український гість із сусіднього м. Виндзору з Канади, Богдан Зелений, розповів, як Марія Бек своєю діяльністю спричинилася до популяризації доброго українського імені в Канаді. Він взивав дітройтчан підтримати першу в історії Дітройту українську кандидатку до Ради Міста.

Українська іміграція в Америці пізніша за польську на якихось 25 років, говорив у своєму слові головний радний УНСоюзу Василь Довган, але в громадсько-політичній праці в цім краю ми спізнилися щонайменше на 40 років. Наша байдужність, роздрібненість є найбільшим нашим ворогом. У виборах не може бути пасивних! Усі мусимо голосувати за Марію Бек. Голос Америки буде рішальним при розв'язанні долі не однієї держави. Якматимемо прихильників серед впливових чинників, то це може помогти і українській справі.

Найважливішою прикметою кандидатки виявилося те, що вона не порвала зв'язку з українським родом, з якого вийшла, вона знає і розуміє українські справи, для неї не є байдужими питання української визвольної боротьби.

На закінчення віча промовила Марія Бек і сказала, що державу виборюється не тільки кров'ю в боях, а і впливами серед міжнародніх чинників. А в Америці для добра України наші впливи особливо важливі. Вона докладає всіх старань, щоб ті впливи українська визвольна справа здобувала, та щоб боротьба українського народу за свою незалежну демократичну державу завершилася перемогою.

На закінчення Іван Бек, додав, що в Дітройті відбулося по школах голосування на кандидатів до Ради Міста. Це була проба в пляні виховання молоді. В усіх школах учні голосували за Марію Бек.

Треба, — говорив промовець, — щоб ім'я нашої кандидатки було скрізь і всюди, щоб виборці бачили найбільше це ім'я. А для цього можуть прислужитися усі — і давні іміґранти і нові. Тут, усі повинні попрацювати!

П. М.

● Підслухування поліцією комуністичних телефонічних розмов заказидно владі 17 комуністичних провідників, які чекають суду в Ню Йорку за змову для насильного перевороту в ЗДА. Симон Герсон і Джордж Блек Чарней підписали афідейвіт, що хтось підслухував розмови з головної комуністичної квартири і самим Чарним.

...

ДОГЛЯД ЗА ХВОРИМИ ВДОМА

Люди, що мають хворих членів родини, часто зазнають чималих труднощів. А таких родин дуже багато, бо здебільшого шпиталі переповнені й покласти там хворого буває дуже важко. Очевидна річ, що шпиталізація конче потрібна для хворих, що потребують негайної допомоги чи операції. Але для хронічних хворих перебування в шпиталі не обов'язкове; вони чудесно можуть мати відповідний догляд вдома, якщо родичі можуть створити їм відповідні умови. Часто на хворих добре впливає саме перебування вдома — знайоме, зичне оточення, звичайний пейзаж з вікна, дзвоник листоноші, аромат готованих страв до обіду на кухні тощо.

Родині, де є хворий, радимо прочитати корисну брошуру „Хатній догляд за хворими вдома", що її видала „Служба Народного Здоров'я" при Федеральній Забезпечній Агенції. Не беріть до уваги порад доброзичливих сусідів, а робіть усе за порадами лікаря. Не хвилюйте хворого оповіданнями про інших, хто, маючи таку саму хворобу, терпів якісь муки. Довідайтесь у місцевому відділі здоров'я, може вони можуть якоїсь прислати досвідчену медичну сестру, яка багато допоможе вам вказівками та фаховими порадами.

Брошура „Хатній догляд за хворими вдома" також розповість, як поводитись з хворим, як записувати всі дані про його хворобу, щоб лікар знав історію хвороби, якої дотримувати дієти та дасть багато інших корисних і потрібних порад. Якщо хочете мати згадану книжечку-брошуру „Хатній догляд за хворими вдома", то напишіть до Відділу Народного Здоров'я, Федеральної Забезпечної Агенції, Вашингтон 25, Д. С., і звідтіля пришлють її вам безплатно.

СВІТОВИЙ ГРОШЕВИЙ ФОНД НАРАЄ ЗНАЧЕННЯ

Женева. — Заснований 1945 р. Міжнародний Грошевий Фонд, до якого досі скептично ставились самі його члени, набуває тепер більш реального значення в міжнародніх економічних справах. Фонд має до свого розпорядження вже біля 3,000,000,000 долярів, з яких окремі держави можуть брати короткотермінові позички. — Держави-члени фонду приходять до думки, що фонд може допомогти впорядкувати як міжнародній розмін грошей, — так і роботу окремих національних банків. Так цей фонд уже починає відогравати свою ролю у впорядкуванні югославських фінансів і валюти, що в свою чергу допоможе включити Югославію в міжнародні торговельні і грошеві канали.

● Агітація чере радіо за вступ до збройних сил оборонне команда армії. Каже, що це найдешевший

ВИКІНЧУЮТЬ РАДАРОВУ СІТКУ ДОВКОЛА ЗДА И КАНАДИ

Ню Йорк. — Сітку нових радарових інсталяцій, які мають наперед викривати наближення ворожих літаків з великої віддалі, викінчують у північній підполюсовій околиці для охорони Канади й Злучених Держав від несподіваних атак. Канадський департамент оборони повідомив про заборону для канадців і мешканців стейтів користуватися приватними радаровими устаткуваннями. Канадські урядовці, які цими днями приїхали до Ню Йорку, виявляють, що між обидвома країнами панує тісна співпраця при складанні таких плянів оборони. Досі не можна довідатися скільки радарових інсталяцій уже встановлено. Сказано тільки, що це найбільша й найкладніша система, яку досі доводилося заводити. На кожному радаровому пості має бути 400 людей, здібних оперувати різнородними приладами продовж 24 годин кожного дня.

УКРАЇНЕЦЬ ВСТУПАЄ ДО МОРСЬКОЇ ФЛЬОТИ В НАДІЇ БОРОТЬБИ З РОСІЄЮ

Ст. Луїс, Мо. (Вл. кореспонденція „Свободи") — У щоденнику Ст. Луїс Пост-Діспеч з 3 жовтня поміщена новинка під повищим заголовком, з повідомленням, що Юліян Кітраль, 21-річний українець з Крікселвил, у Мизури, якого родина приїхала рік тому зі скитальщини в Німеччині, зголосився до морської фльоти в переконанні, що йому прийдеться воювати проти Росії. При цій нагоді він розповів про поневолення України і виявив протисовєтське наставлення. „Ніщо не ваше в совєтській Україні, ви навіть не можете переїхати 20 миль без окремого дозволу" говорив Кітраль. Його негайно вислали на вправи до Каліфорнії.

Місцевий український громадянин, М. Петровський, згадуючи перед іншими українськими громадянами вчинок Кітраля, заявив, що він зробив більше для української справи ніж ті, що ведуть довгі дискусії в газеті над тим, чи по-українськи треба писати „жалібний" чи „жалобний".

● Провалилась резолюція в Палаті Репрезентантів у Вашингтоні з домаганням усунути поділ Ірляндії. За резолюцію голосувало 206, проти 139 конгресменів.

На Народний Фонд на 1951 Рік Зложили:

Ліста ч. 12. (до 7. вересня 1951)

КОНЕТИКАТ:
Бриджпорт: Степан Сколоздра $10.
Гартфорд: Волод. і Ольга Платош $10.
Менчестер: Д-р Мих. Мандзик $10.
Стретфорд: Катерина Ніжанковська $10.
Террівил: Марта Климковська $5.

ІЛЛИНОЙ:
Шікаго: По $10: Олександер Огоновський, Юрій Паславський, В. Пономаренко, Олександер Сандляк, Петро Чубатий.

АЙОВА:
Дюбюк: По $5: Богдан і Ярослав Заплітний, д-р Франц Наумик.

МЕРИЛЕНД:
Лорел: Іван Ваньо $10.
Покомок Сіті: Д-р Юліян Соневицький $10.

МАССАЧУЗЕТС:
Селем: Іван Андріївський $15.

МИШИҐЕН:
Дітройт: Йоахим Калічин $10.
Флинт: Осип Мащак $10.
Ван Дайк: 31. Відд. Союзу Українок $15.

МІННЕСОТА:
Міннеаполіс: Відділ ОбВУА $100 (Фонд Петлюри).

МИЗУРІ:
Берстон: І. Леськів $10.

НЕБРАСКА:
Омага: Домініка Дзінгалова $2.

НЮ ДЖЕРЗІ:
Бейон: Микола Маньків $10.
Енглевуд: Степан Батенчук з дружиною $25.
Форт Гинкок: капр. віст. М. Б. Коропецький $5.
Джерзі Сіті: По $10: Степан Домарадський, Мих. Дзюбівський, Олена Фурка, Василь Гадевич, Ярослав Гузар, Осип Кейса, Мих. Ліхляшин. $5: Мих. Мельник. $3: Р. Гулькевич, Степан Гнатишин.
Літл Фолс: Василь Чорній $5.
Ньюарк: По $10: Волод. Голик, Матвій Чолій, Микола Стецьків.
Пассейк: Павло Кобзар $10.
Трентон: Василь Сердюк $10.
Вест Оренджі: Ілля Кміт $5.

НЮ ЙОРК:
Амстердам: По $10: Евген Бартошик, Роман Дзундза, Роман Реруляк, Степан Яримишин, Марія Купчак, Степан Комарівський, Зенон Масловський, Мирон Масловський, Тадей Михаськів, Обг. Оборони Чотирьох Свобод України, Роман Приймак, Опанас Шевченко, Василь Сірик, Волод. Сірик. $5: М. Могила.
Бруклин: По $10: Д-р Андрій Мацюрак, Юліян Савчак, Марія Волічинська.
Боффало: Д-р Теодор Парфанович $10.
Дюнкірк: Д-р Волод. Пасічняк $10.
Геркімер: Ярослав Сениши $10.
Лонг Айленд Сіті: Роман Пачовський $10.
Найаґара Фолс: Е. Грицунь $10.
Ню Йорк Сіті: По $10: Волод. Гу-бицький, інж. Дмитро Кулинич, Евген Лисняк, Юлія Лисняк, Роман Лисняк, Олександер Марчук, Василь Поворозник, Лев Семущак, Стефанія Семущак, Осип Стеткевич, Ольга і Степан Войтович, Ангелина Винник. По $5: Теодор Багриновський, Теодор Гавриляк, Рей Лапіка, Григорій Пилипів, Степан Зарічний.
Н. Тоневанда: Іван Попадюк $10.
Річмонд Гіл: Микола Кобрин $10.
Рачестер: По $10: Олекса Віганський, Ірена Крамарчук.
Стейнлетон: Іван Макар $10.
Соффери: Магдалина Жежелевська $10.
Ютіка: По $10: Лев Кокодинський, Олена Кокодинська, Фома Поповичен.

НОРТ ДАКОТА:
Стілз: Д-р А. Жуковський $10.

ОГАЙО:
Ерфолд: Іван Підбірний $10.
Клівленд: По $10: А. Бондаренко, Роман Яворський. $1: В. Полянський.
Лорейн: Інж. Р. Купчинський $10.
Спрингфилд: Федір Капуста $10.

ПЕНСИЛВЕНІЯ:
Бівер Фолс: Зенон Комоницький $10.
Боч Тпк: Сем Шопяк $2.
Брістол: $25: Павло Головчак. По $10: Мих. Головчак, Кость Форостяк, Мих. Кузів, Іван Сидорський, Олександер Татомир, Волод. Тутка, Мих. Васюрка. $5: Мих. Лещак.
Кройдон: Семко Ляхевич $10.
Лозерн: Братство св. Миколая (118 Відд. УНС-у) $10.
Моррисвил: Григ. Війтик $10.
Філаделфія: $20: Василь Кулька. По $10: Осип Вережницький, Іван Домбчевський, Вартол. Грималяк, Антін Горадчук, Волод. Качор, Богдан Загайкевич, Петик Степан (не Семен, як було помилково подано).
Плимут: Василь Клеца $10.
Пітсбург: Іван Качмар $10. По $5: Евст. Весоловський, Олег Баран.
Реймі: Василь Воляник $5.

РОВД АЙЛЕНД:
Потакет: По $10: Д-р Волод. Чировський, Марія Скрабоня.
Вунсакет: По $10: Йосиф Кава, Евген Тепер, Гнат Тепер.

ВІРДЖІНІЯ:
Річмонд: Гілярій Чучман $10.

КАНАДА:
Монтреаль: Степан Чехут $5.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК:
НФонд за 1951: Шікаго, Ілл.: має бути: О. Губей $10.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. „Любов", від. 45, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 14. жовтня. Просимо всіх членів явитися, а особливо просимо вирівнати залеглі вкладки, щоб не було потреби суспендувати якогось члена. Урядники з охотою приймуть передплату на щоденник часопис „Свободи", пересилаємо для своїх членів також Національний Даток. — Т. Малик, предс.; А. Гарасим, кас.; М. Ю. Сеник, секр.

ПОСМЕТНА ЗГАДКА

Дня 4. жовтня 1951 р. помер член Бр. св. Василія, від. 168 У. Н. Союзу в Perth Amboy, N. J.

ТЕОДОР КОСМИНА.

Походив з села Черча, повіт Рогатин, Україна. Полишив жену Ксеньку, двох синів Василя при Армії і Стефана, дві доньки: Анну і Зоньку, шість внуків, 3-ох братів: Василя, Андрія і Івана в Дітройті і двох в старім краю: Олекси і Романа, та також дві сестри Анну і Зоську в Дітройті.

Похорон відбувся 7. жовтня з погребового заведення до церкви св. Димитрія в Картерет, Н. Дж. Похоронено на цвинтарі Клавер Ліф Парк, Вудбридж, Н. Дж., при участі родини, знайомих і членів Бр. св. Василія. — В. И. П.!

Уряд Братства.

ДЯКОУЧИТЕЛІ

Українська Православна Парафія Св. Архистратига Михаїла в Скрентон потребує

ЗДІБНОГО ДЯКОУЧИТЕЛЯ

який знає хорове діло, може вести Рідну Школу і уряджувати представлення та концерти.

Голоситись на адресу:
ST. MICHAEL'S UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH
1006 Howell Street, Scranton, Pa.

ПРАЦЯ

Негайно потрібно робітника на малу курячу фарму. Може бути пара старших людей евентуально. Фарма 10 акрів теж може бути продана. Є в добрій бизнесовій околиці. Голоситися на адресу: M. Tristan, 31 Acres Drive, Hamilton Square, N. J., Phone: 5-5382 Trenton, N. J.

ПОТРІБНО ДЖЕНІТОРА
до 5 фам. дому.

Мусить знати дещо направляти.

Платня після умови і 3 кімнати з лазничкою. Може бути подружжя з 1 або 2 дітьми.

Голоситись до:
Mrs. M. KOVALIUK
169 West 80th Street
New York City

● Книжки-Журнали-Картки

УВАГА! Лише в Говерлі отримаєте три по мистецьки оформлені портрети (всі однакового розміру): 1. Тарас Шевченко, 2. Іван Франко, 3. Укр. Нац. Тризуб — лише за $1.00! Спішіть з замовленням!

Вишліть $1.00 і відворотною поштою отримаєте чудові портрети для прикраси своєї хати, чи установи.

"HOWERLA"
UKRAINIAN BOOK STORE
41 East 7th Street
New York City, N. Y.

● ПОМЕШКАННЯ ●

ДО ВИНАЙМУ:

ТРИ КІМНАТИ

кухня і лазничка, все до вулиці, без огрівання, горяча і тепла вода:

По близчі інформації телефонувати:
GR 5-5583 N. Y. C.

● Професійні оголошення

Д-р мед. ОЛЕКСАНДЕР СУШКІВ
приймає від год. 10—1 і 5—8 щоденно з вийнятком неділь.
Офіс: 64 E. 7th ST., NEW YORK, N.Y.
Тел.: ALgonquin 4-7133

Д-р Мед. СТЕПАН СТЕК
приймає хворих — Понеділок, Середа, Четвер і П'ятниця від год. 4:30 до 8 попол. — У Вівторок від г. 9 рано до 1 і від 4:30 до 8 вечорі. В Суботу від 9 рано до 3 пополудн. В неділі після умови. — Адреса: 150 East 3 St. N. Y. C. Tel: Or.3-2738.

Dr. S. CHERNOFF
223 — 2nd Ave., (Cor. 14th St.) N.Y.C.
Tel. GRamercy 7-7697
Острі й довготривалі недуги чоловіків і жінок. Шкірні. X-Ray. Роздутті жили лікуємо без операції. Переводимо аналізу крови для супружних дозволів. — Офісові години: Щодня від 10 рано до 6:45 ввечорі. В неділі від 11 до 1 попол.
Еґзамінація $3.00.

Д-р М. МАНЗЕЛЬ
лікар зі старого краю, говорить по українськи, багато років успішно лікує гострі й застарілі недуги мужчин і жінок, недуги нирок і сечового міхура, ніг та загальне ослаблення. Лічення застриками пеніциліни та інших лікарств. Аналіза крови, сечі і інших виділень. Аналіза крови для супружих дозволів.
107 E. 17th ST., NEW YORK CITY коло 4-ої Евеню і Union Sq.
Години: Щодня від 10 рано до 1 попол., від 4—7 вечер., в неділі від 11—1 попол.
ЕҐЗАМІНАЦІЯ $3.00.

Dr. Med. R. TYLBOR
59 East 3rd St. (коло 2nd Ave. N.Y.C.
Tel. GRamercy 5-3993
Внутрішні недуги, Flouroscopy, X-ray Electrocardiograph, Analysis. Переводимо аналізу крови для супружих дозволів.
Офісові години: щодня 1-3 і 5-8 p.m. В неділі від 10-2 попол.

Dr. J. DERUHA
128 EAST 86th ST., N. Y. C.
над станцією собв. Лексінгтон Ев.
Місце має осередне положення, доступне з усіх боків.
Окремі ждальні для жінок.
Ординує в будні дні:
10—2 і 4—9 год.
Особливу увагу звертає на недуги мужчин і жінок, неправильності й ослаблення. Якщо маєте які труднощі зі здоров'ям тіла або ума, порадіться мене з повним довір'ям. — Точні оглядини, включаючи й провірку крови, $3. **ПОКІНЧИВ СТУДІЇ В ЕВРОПІ.**

ТАРЗАН, ч. 2695. Інтриґа

Пообіцявши подвійну платню і порцію горілки, Вольф дістав згоду М'Булі — тубільного ватажка — здезертувати з експедиції Воррика.

При згадці про горілку свинячі очі старого М'Булі заблищали. „Можна зробити! Ми йдемо зараз?" хрюкнув він.

„Ці африканські джунґлеві бурі так само швидко віддохнуть, як і приходять", сказав Вольф. „Та не в цю пору, Вольфе", заперечив Тарзан. „Я думаю, що ми ще перед найсильнішим вихровісм".